СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 65. Джерзі Сіти, Н. Дж., вівторок, 6-го квітня 1943. No. 65. Jersey City, N. J., Tuesday, April 6, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛ. ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ ВЕТУЄ ФАРМЕРСЬКИЙ ЗАКОН

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт відослав назад конгресови без свого підпису законопроєкт Бенкгеда, котрий постановляє, що при обчисленню вирівнаних цін не треба обтягати урядових допомогових оплат.

Президент додав до свого вета довше мотивування, в котрім між іншим називає проєкт Бенкгада інфляційним.

КОНҐРЕСМЕНИ ЗА ПРОТИ-САБОТАЖОВИЙ ЗАКОН.

ВАШИНГТОН. — Палата репрезентатів відбула в пявницю довшу й дуже завзяту дебату над проєктом завести високі кари за саботажову акцію. При голосованню за проєкт заявилося 133 голоси, проти 93 голоси.

ОСУДЖУЮТЬ ПОГЛЯДИ ЛУИСА НА СТРАЙК.

ВАШИНГТОН. — Сенатовий комітет оборони, званий від предсідника комітетом Трумена, осудив погляди Джана Л. Луиса, предсідника юнії майнерських робітників, що мовляв обіцянка, дана президентові Злучених Держав юнією, що не буде страйкувати, не є обовязуюча.

ФЛЬОТА БУДУЄ НОВІ „СУХІ ДОКИ" ДЛЯ НАПРАВИ КОРАБЛІВ НА МОРЮ.

ВАШИНГТОН. — Американські інжиніри воєнної фльоти придумали доки для корабельних направ, які буде можна вислати водою туди, де треба робити направку. Такий док складається з десяти частей, які можна зложити до купи на місци направки.

МУЖЧИНИ ВІД 38. ДО 45. РОКУ ЖИТТЯ СТОЯТЬ ПЕРЕД ВІЙСЬКОВИМ ПОБОРОМ.

ВАШИНГТОН. — Генерал Ґерші, директор військового побору, [illegible] мужчини в віці від 38. до 45. року життя можуть бути покликані до військової служби, якщо вони не покинуть „невідкладних" професій, як: обслуга в ресторанах, ведення елевейторів, післанництво.

АРЕШТУВАЛИ НІМЕЦЬКОГО РЕДАКТОРА.

НЮ ЙОРК. — Агенти бюра інвестиґації арештували тут редактора невеличкої німецької газети, котрий в десять днів після Перл Гарбора помістив у своїй газеті статтю з похвалами Гітлерової воєнної машини. З ним арештовано його жінку, котра призналася, що вона помагала чоловікови в редакції.

РАДИТЬ СПОДІВАТИСЯ ДОВГОЇ ВІЙНИ.

ДЕЙВИСВИЛ (Род Айленд). — Френк Нокс, секретар фльоти, заявив у своїй промові при відкриттю табору для будівельних батальйонів, що Америка мусить сподіватися довгої війни.

КРИТИКУЄ ПРОТИ-СОВЄТСЬКІ БАЛАЧКИ.

РЕДІНҐ (Па.). — Адольф А. Берл, асистент секретаря стейту, критикував у своїй промові, виголошеній в одному місцевому клюбі, пропаганду, що має на ціли ширити упередження або страх перед совєтською Росією. Він казав, що жерелом цеї пропаганди є держави Оси.

ВІСІМ РЕЙДІВ В ОДИН ДЕНЬ НА КІСКУ.

ВАШИНГТОН. — Американські війська просто подвоїли темпо рейдів на ворожі позиції на Кіскі, бо за пятницю зробили на цю базу на Алевтах 8 рейдів. Американські бомбовики відвідали теж з бомбами остров Атту.

БАЧИТЬ ПОТРЕБУ МІЖНАРОДНЬОГО БАНКУ, ОПЕРТОГО НА ДОЛЯРІ.

ВАШИНГТОН.—Демократичний сенатор з Оклагоми Елмер Томас заявив у розмові з газетярами, що по війні буде конечно треба створити міждержавний банк, опертий на американськім долярі. Він радив чеканити для цеї цілі золоту світову монету, найкраще „золоту унцію".

АРМІЯ ТРУДНІСТЬ В ДОБУВАННЮ МЯСА.

ВАШИНГТОН. — Як каже Уряд Воєнної Інформації, чорний мясний ринок утруднює закуп мяса навіть американській армії. Внаслідок цих незаконних операцій не доставало мяса в кількох пунктах.

СПУСКАЮТЬ НА ВОДУ НОВІ КОРАБЛІ.

КЕМДЕН (Ню Джерзі). — З місцевих доків підприємства „Ню Йорк Шипбилдинг Корпорейшен" спущено в неділю новий корабель „Кабот".

З доків підприємства „Бет Айерн Воркс Ко." у Бет, Мейн, спущено на воду нищитель „Сенатор Гейл".

ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ДИФТЕРІЄЮ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Стейтовий департамент здоровля видав публичну осторогу про потребу кращого запобігання занедужанням на дифтерію. Треба збільшити такі заходи головно тепер, коли до міст приходить багато чужих людей.

Розкривають Феноменальне Незнання Американської Історії Серед Студентів

ВАШИНГТОН. — Велику сензацію в політичних кругах викликало відкриття, зроблене „Ню Йорк Таймсом" на основі довшого розсліду, що американські студенти вищих шкіл проявляють просто небувалий брак знання американської історії й географії. Сенатори й конгресмени зацікавилися цими розкриттями й починають думати над зарадами лихови.

РАДИТЬ ЗМЕНШУВАТИ ОЩАДНОСТИ, А КУПУВАТИ БІЛЬШЕ ВОЄННІ БОНДИ

ВАШИНГТОН. — Урядники департаменту скарбу викінчили пляни другої кампанії за воєнні бонди, в котрій уряд сподівається позичити 13 біліонів долярів. Вони радять населенню зменшувати свої ощадности, а зате збільшувати свої закупи воєнних бондів.

ІДЕН І ВАЙНЕНТ ВЕРНУЛИСЯ ДО ЛОНДОНУ

ЛОНДОН. — Іден, британський секретар заграничних справ, і Джан Вайнент, американський амбасадор до Анґлії, вернулися літаком до Лондону.

Іден негайно відбув конференцію з премієром Чорчилом. Він збирається дати незадовго британському парляментові звіт зо своєї три-тижневої подорожі по Америці й Канаді.

ЛІМЕН МАЄ ВІДВІДАТИ ЛОНДОН ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ ДОПОМОГИ

ВАШИНГТОН. — Бувший нюйорський стетовий ґубернатор Лімен, що є директором Уряду для Чужинецької Допомоги й Відбудови, виїздить незадовго до Лондону для обговорення з британським урядом питань, звязаних з акцією його бюра, та добуття всіх потрібних для цього інформацій.

НІМЕЦЬКІ ВТРАТИ ЗА ОДНУ ЗИМУ

ЛОНДОН. — За обчисленнями командантів червоної армії, німецькі війська втратили підчас зимового воювання 1 міліон 193 тисячі людей, в тому числі 850,000 вбитих, а 343,000 полонених. Німці теж утратили понад 5,000 літаків, 9,190 повзів та 20,360 гармат.

Вже і в Німеччині є Саботаж

СТОКГОЛЬМ. — Саботаж, що від довгого часу бушує по всіх краях, занятих німцями, почав нарешті проявлятися й в самій Німеччині. На ріці Одрі коло міста Франкфурта висаджено в повітря залізничий міст.

НІМЦІ ПЕРЕСУВАЮТЬ ФРАНЦУЗЬКИХ ВОЄННИХ ПРОВІДНИКІВ

ЛОНДОН. — Берлінське радіо подало вістку, що німецький уряд перевів пятьох французьких воєнних провідників з Франції до вязниць у Німеччині. Зроблено це, мовляв, тому, бо анґлійці й американці плянують замах для їх звільнення. Між ними є: бувші премієри Блюм і Делядіє.

БОРОТЬБА НАЦІСТІВ ПРОТИ ПІДПОЛЬНОЇ ПРЕСИ В ПОЛЬЩІ

ЛОНДОН. — Один чеський друкар, В. К. Вернер, що недавно втік з рук Ґестапа й перебрався до Лондону, подав свої переходи до публичного відома за посередництвом промови на чеському радіо. Говорив він, що німці дізнавшися, де друкувалася польська підземна газета „Ґлос Польскі", пішли туди цілим відділом і вкинули до хати через вікна ґранати, вбиваючи всіх людей у середині; потім вони розстріляли всіх людей у сусідних домах, мужчин, жінок і дітей. Не дивлячися на те, наступне число „Глосу Польского" появилося правильно. У Норвеґії є 200 підземних часописів, у Польщі 80, у Бельґії 30. 6

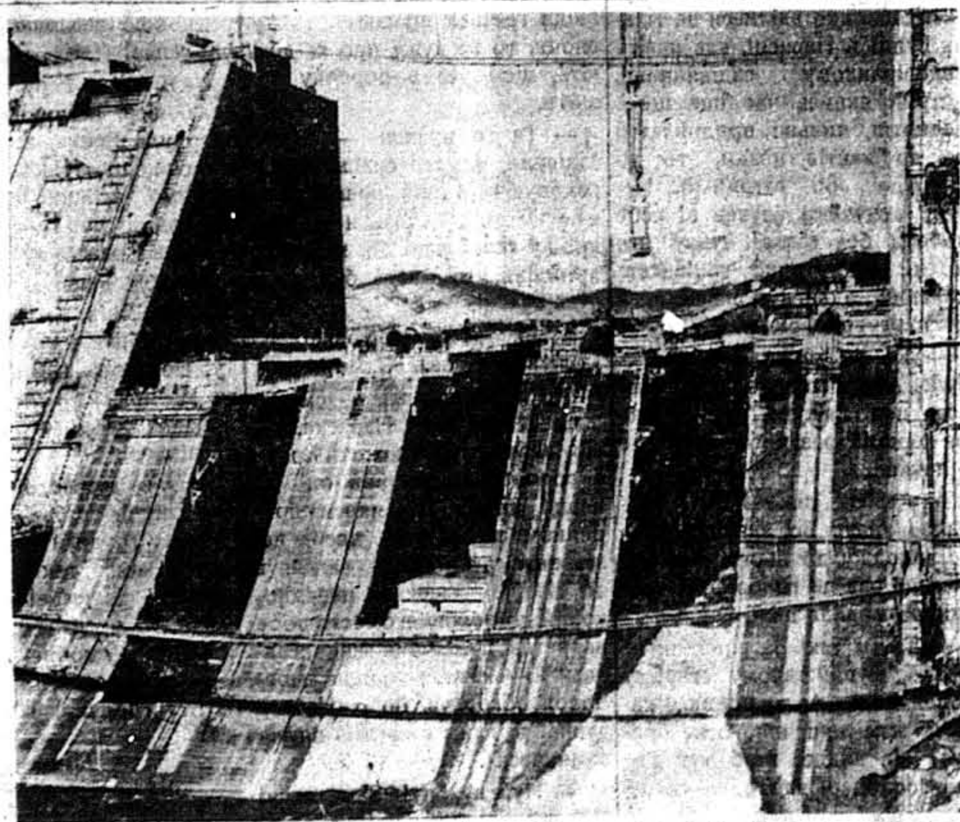
„ПОДВІЙНИЙ ВОЄННИЙ ЧАС" У БРИТАНІЇ

ЛОНДОН. — Зараз з початком весни британці пересунули знову свої годинники на одну годину вперед, так, що вони тепер показують дві години перед сонішним часом.

СПОДІВАЮТЬСЯ СКОРОЇ ІНВАЗІЇ ГРЕЦІЇ

КАЇРО. — Байрон Карапаніонітіс, міністер війни в грецькім уряді на вигнанню, заявив одному грецькому полякови, що ще перед упливом кількох місяців прийде до аліянтської інвазії Греції.

Петро, король Югославії, заявив представникові ґазети „Диспеч", що з висадженням аліянтів на Балкані вся Югославія повстане проти німців.

ЖЕРЕЛО СИЛИ.—Шлюзи кольосальної гати Шаста Дем, у Каліфорнії, що вже викінчені на 80 процентів.

РЕЙД АМЕРИКАНСЬКИХ БОМБОВИКІВ НА ПАРИЗЬКІ ФАБРИКИ

ЛОНДОН. — Американські літаючі фортеци вдарили великим числом по фабричних дільницях Парижа, головно по автомобільних фабриках підприємства Рено, що виробляє авта для німецького воєнного вжитку.

Британські бомбовики доконали великого рейду на Ессен, центр промислової Рурщини, і скинули там на фабрики Крупа 900 тон вибухових матеріялів.

Підчас цих рейдів американці й британці зострілили в боях з німцями 33 літаки.

ПЕТЕН ОСУДЖУЄ АМЕРИКАНСЬКІ РЕЙДИ.

ЛОНДОН. — Вперше за своє життя маршал Петен виступив проти американців. Зробив це підчас своєї радіової промови до французів, що її виголосив у неділю. Він називав американський рейд неоправданим.

Маршал приписував упадок Франції своїм ворогам і казав, що ті самі люди ті далі доконують, радячи французам бунтуватися. Він остерігав французів перед „комуністичною небезпекою".

„Воюючі Французи" кажуть, що ця промова є найкращою відповіддю на теорію, що нібито маршал Петен не погоджується з французьким квізлінґом Лявалем; вони кажуть, що промова була того роду, що її міг написати Ляваль.

ДАЛЬШИЙ НАСТУП АЛІЯНТІВ У ТУНІСІ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Британські війська наступають вперто в напрямі до Матеру. Тимчасом війська генерала Монтгомері приготовляють новий удар відступаючому Ромелеви.

Американські відділи в центральній частині Тунісу посунулася за один день 6 миль уперед.

Американці відкрили, що ґенерал Ромель заложив у Тунісі фабрику для виробу мін, що їх закладається у землю на дорозі наступаючого ворога. Все виробляється в Африці, тільки вибухові матеріяли спроваджується з південної Італії.

БОМБОВИКИ ЗАТОПИЛИ ДВА ЯПОНСЬКІ КРУЖЛЯКИ.

ГОЛОВНА АЛІЯНТСЬКА КВАТИРА В АВСТРАЛІЇ. — Аліянтські бомбовики вдарили на ворожі позиції коло Кавієнґа, на Новій Ірляндії, і затопили торпедами два японські воєнні кораблі.

РОСІЯ ВІДКРИВАЄ БОЄВУ ЛІНІЮ.

МОСКВА. — Російські ґазети подали в суботу видані урядом карти воєнного фронту при кінці зимової офензиви.

Воєнний фронт має 1,500 миль. Розтягається від Фінського заливу на захід від Ленінграду, іде на Старую Руссу й Холм, на захід від Великих Луків, під Воронїж, границею Білої Руси, на Мценськ, на околиці Ізюму, на Каменськ, до Ростова.

Недільний комунікат говорив про відбиття червоною армією німецьких нападів у Донецькому басені та про успіхи російської офензиви на Кубані.

„ПРАВДА" ПРО УКРАЇНСЬКИЙ ОПІР НІМЕЦЬКОМУ ТЕРОРИЗМОВІ.

МОСКВА. — „Правда", орган комуністичної партії, подає кореспонденцію з Правобережної України, що мовляв населення там терпить від націстичного терору, але йому не піддається.

За донесенням цього кореспондента, цілі села покинені, бо німці перевели велике число людей й інвентар на захід. В краю слідно зріст німецького тероризму й зріст українського опору. Німці тепер уже бояться ходити меншими групами й нині вживають для карних експедицій цілих полків там, де давніше вистарчали батальони. У деяких селах німці забрали все збіжжя. Повстанці постійно нападають на залізниці. Цілий край находиться у стані ферменту.

ТУРКИ ПЕРЕДБАЧУЮТЬ АЛІЯНТСЬКУ ПЕРЕМОГУ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ТУНІСІ.— Ґенерал Салег Умертак, начальник турецької місії, що тепер обїздить Туніс, заявив ґазетярам, що війну виграють аліянти. „Аліянти є сильнішї від держав Оси" говорив ґенерал, „під кожним оглядом: і зброєю й промисловою продукцією". Він підносив високо „воєнну мораль" аліянтських військ і країв.

РАДИТЬ ПЛИВУЧІ ЛЕТНИЧІ МАЙДАНИ.

ЛОНДОН. — Лорд Страболджі помістив у ґазеті „Рейнолдс Нюз" кореспонденцію з порадою заведення для боротьби проти субмарин сплавних летничих майданів на Атлантику.

Страболджі каже, що такий пливучий летничий майдан це зовсім можлива річ. Його запевнили інжинірі, що з цементу можна би такий майдан побудувати за шість місяців. Його можна би захороняти від торпед сітями.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ГОЛОВНА ПРОБА

Двадцять вісім держав запрошено на конференцію, що має зібратися 27. Квітня у Злучених Державах для вирішення питань повоєнного харчування й тим подібних справ. За заявою американського департаменту стейту, що дав ініціятиву до цеї конференції, на ній мають розслідити, обмінятися поглядами й дійти до певних постанов щодо найкращих способів розвязування подібних питань. Конференція зробить перегляд харчевої й рільничої ситуації в різних краях і попробує найти засоби, як її поправити. Вона буде звертати менше уваги на допомогу, ніж на зріст продукції, на ціни, на різні торговельні, фінансові й інші зарядження, які в цій справі мають вирішальне значіння.

Ця конференція одначе буде мати ще більше значіння, як це виходить з першого погляду на офіціяльне запрошення на неї. Це буде саме немовби перше загальне зібрання Обєднаних Держав, немовби ґенеральна проба тої повоєнної орґанізації, що за плянами думаючих провідників Обєднаних Держав мусить повстати по війні, якщо світ не має знову вертатися до хаотичних, невпорядкованих умовин сперед війни, які знову з конечности мусять довести до ще одної війни. Через те харчеву конференцію 28 держав можна вважати відповіддю на домагання якоїсь аліянтської згоди й порозуміння ще до часу закінчення цеї війни.

Треба признати це щасливою думкою, що таку першу конференцію Обєднаних Держав для повоєнних справ скликано в справі повоєнного харчування. Справ, які надаються для спільного обговорення Обєднаними Державами, є багато. Як одна з перших, що могли би кинутися в око як можлива тема такої конференції, це питання повоєнних границь. Не важко собі уявити, як виглядала би співпраця Обєднаних Держав, якби так перша їх конференція, ще до закінчення війни, взялася вирішувати питання майбутніх державних границь. І тому власне для контрасту з такою можливістю треба признати плян першої конференції Обєднаних Держав для повоєнних харчевих справ удачним, бо власне в цій справі найлекше добитися спільної акції, найлекше обійти можливости контроверсій, межиусобиць, розбиття. Коли перша конференція вже відбудеться, коли вона увінчається успіхом, себто коли близько трицяти держав почне співпрацювати, тоді вже буде багато лекше скликати нову конференцію цих держав, для вирішування більше спірних питань, і тоді навіть конференція для повоєнних границь буде мати багато кращі вигляди на успіх, ніж вона мала тепер, коли одинокою майже лучною справою для всіх Обєднаних Держав є властиво воєнне зусилля проти спільного ворога на полі бою.

Брати Відповідальність за Будучий Мир

Нема ще повної певности, що Америка не відтягнеться по нашій вигрі від тісної співпраці з Европою та світом, щоби разом з іншими державами вдержутати всюди лад і мир. Коли таке заявляє така людина як Сомнер Велес, що є підсекретарем стейту, себто що є в курсі міжнародних справ, а заразом і знає добре американські думки, то це така завага, що на неї мусить звернути весь політичний світ.

Велес заповідає, що скоро дізнаємося, як ці справи стоять, бо конґресови прийдеться рішати про дальшу судьбу т. зв. Рісипрокол Трейд Аґріментс, що існують від 1934 року, а вигасають в червні цього року. Значить, що якщо в конґресі перейде великою більшістю ухвала, щоб ось ті торговельні договори з ріжними державами відновити, то це означатиме, що ми таки хочемо бути в тіснім звязку з ними і разом з ними заводити в світі по війні спокій, порядок і нове життя.

Та не є це така легка справа, як би кому видавалось. Велес каже, що маємо сильні ґрупи, що хотілиб мати монополь не тільки на наш домашний ринок, але також хотілиб відтягнути нас від звязків з іншими краями. І то тому, бо ті ґрупи не хочуть мати до діла з ніякою чужою конкуренцією.

Ось ті речі чужі краї знають і тому слідитимуть з великою увагою за тим, як воно буде з відновлюванням давних торговельних договорів. Коли буде проти цього сильна опозиція, то ті краї вважатимуть що Злучені Держави, як тільки війна закінчиться, знову відтягнуться від співпраці з своїми союзниками, як відтягнулись по вигрі в 1918 році.

Підсекретар Велес, що таке каже, вважає, що без Злучених Держав годі буде завести в світі порядок. Та є в інтересі самих американців, щоби такий порядок був, бо інакше знов будуть втягнені скорше чи пізніше в нову війну. Крім того, як тільки війна скінчиться, треба буде дати дальшу працю тим міліонам, що тепер заняті у воєнній промисловости, як і тим, що вернуть з війни. А це вимагає поширення міжнародньої торговлі, бож треба буде американські продукти десь збувати. З цього видно, що вже ті дві причини повинні вказувати, що нам треба кооперувати з світом і по війні. Але кооперація зможе вийти на користь тільки тоді, коли буде в світі лад і спокій. А це знов може бути заведене тільки при допомозі з боку Злучених Держав. Як бачимо, одно з другим є тісно звязане.

Ось і тому загранична політика Злучених Держав повинна бути ведена тепер у такому напрямі, щоби вже тепер всі народи знали, що ми спільно воюємо і спільно будемо заключати мир, та що по мирі будемо спільно той мир вдержувати.

Проф. Микола Чубатий.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД, ЙОГО СУСІДИ ТА СВІТ ДЕМОКРАТІЇ

III.

Чого поляки шукають на українських землях?

Другим противником самостійного державного життя українського народу є його західний сусід — поляки. Нарід теж словянської ґрупи, але зовсім відрубної цивілізації. Поляки — це нарід латинської цивілізації, й то найдальше на схід висунений нарід латинської цивілізації. Навпаки українці, це перший, найдальше на захід висунений нарід східної цивілізації; рішальним став тут обряд християнської віри — східно-византійський в українців та латинсько-римський у поляків. Такі справи мусіли витворювати вже у давнину антаґонізм поміж польким та українським народом. В часах переваги українського народу за київської держави українська східна цивілізація старалася посувати на захід, натомісць по упадку старої української держави та по винищенню України татарвою перевагу в тій частині Европи зискала Польща та старалася перти зі своєю цивілізацією на схід.

Звидси повстала боротьба двох цивілізацій, уособлена реально боротьбою двох народів. Таке змагання поляків та українців триває сотки літ, звидси то й підсвідомий антаґонізм поляків до українців та українців до поляків; він куди більший та глибший ніж до москалів, дарма, що розумовий підхід до нинішного положення українського і польського народу поміж Німеччиною та Москвою понад всякий сумнів мусить сказати інакше. Коли йде про українців та поляків, поляки є майже на половину меншим народом від українців, тому й менше можуть їм загрожувати. На корінних польських землях є біля 22 міліонів поляків, на корінних українських землях є понад 40 міліонів українців. Натомісць число москалів є майже два рази таке як українців, а навіть більше як українців та поляків разом, бо біля 80 міліонів.

Природні багатства української землі кілька разів перевищають природні багатства польської землі, особливо в модерних часах розвою індустрії. Перевага поляків над українським народом закінчилася вже майже двіста літ тому, як український нарід, кольонізуючи степи, наново дійшов до Чорного моря. Нині не може вже бути мови про якийсь більший розріст Польщі на українських землях. Може бути тільки шарпанина за якісь невеличкі погранича — Холмщину, Підляша, тощо. Перед теперішною світовою війною положення було таке, що колиб у східній Европі був 50 літ спокій, то не зважаючи на високу національну свідомість західних українців, поляки може й булиб разом з жидами дістали більшість в Галичині, насилаючи туди кольоністів зі Західної Польщі далі в такім темпі, як це робилося впродовж 20 літ польського володіння коштом фінансів цілої держави. Нині та справа пропала безслідно. Головна остоя польськости на сході, римо-католицька церква, в руїні. Тисячі монахинь та монахів горячих польських пропаґандистів на тій землі, розігнані по світі; кольоністи теж розпорошені разом з усею польською адміністрацією, на яку вони спиралися. Доконали цього нинішні союзники поляків — большевики. Усі здобутки польонізації Галичини за двацять років пропали навсе; стан польськости цофнувся там тепер цілком певно взад більше ніж поза 1918 рік.

З такої можливости здавали собі добре справу визначні люди в Польщі вже давно. Тямлю як нині, як десять літ до деперішньої війни стрінув мене один із провідників та мозків вшехпольської партії на Західній Україні, мій бувший професор з львівського університету проф. Чекановскі, що разом з другим професором львівського університету Ромером та Ґрабським опрацьовували пляни спольщення Східної Галичини. В розмові цей знавець східногалицького питання потвердив це саме „як на сході Есропи", казав він, буде 50 літ спокою, то ми (себто поляки) в Ґаличині виграли, коли до того часу вибухне війна, то ми програли, а ви (українці) виграли". Дійсно війна вибухла, але вже за 10 літ від тої розмови, та цофнула польські здобутки на Західній Україні не на двацять, а на трицять літ взад. З тим нинішним станом слід полякам числитися; Західна Україна для Польщі раз навсе страчена; навіть колиб їм удалося ріжними політичними ходами знов дістати її на якийсь час під своє панування, хоч це в нинішнім політичнім положенню майже неправдоподібне. Та стверджуючи цей факт, що поляки боротьбу за Західну Україну вже програли, я не хочу тим сказати, що її виграли українці. Її дуже легко може виграти третий — Росія. Вона може дістати Західну Україну під свою владу без користи для українців та для поляків.

Уратувати свої культурні здобутки на Західній Україні, як здобутки національної меншини на українських землях, зможуть поляки тільки тоді, коли погодяться з тим станом, що на тій землі цілком природним бігом мусить прийти державна влада українського народу, який в імя старої традиції української нації заведе тут демократичну владу, рівну для всіх, теж і для польської та жидівської меншини.

Моє найглибше переконання є, що це лежить у добре зрозумілому інтересі польського народу, не стати безпосереднім сусідом могутної та імперіялістичної Росії з одного боку та динамічної Німеччини з другого. Моє глибоке переконання, здобуте на науковій, історичній підставі є, що полякам та українцям на майбутнє треба співпрацювати в як найстислішім порозумінню, щоб опертися двом імперіялізмам: німецькому зі заходу та російському зі сходу. На жаль того зрозуміння не має ні з українського ні з польського боку.

Чого не розуміють українці та поляки?

Загал українців живе ще й нині історичними упередженнями до поляків, набутими впродовж мало не тисяч літ боротьби двох культур — східної української та латино-західної польської. Сім сот літ тому наш Патерик Печерський каже, що чорт часто являється в постаті ляха, а польський історик того самого часу Кадлубек думає, що українці це найбільше безбожний та поганський нарід на світі. Це упередження українців до поляків свідомо піддержувала царська Росія. Окрема школа так званих западно-русских істориків, дуже протеґована урядом, розробляла до усіх подромиць насильницьке панування Польщі над українським народом, боротьбу католицтва з православіям. Не можна сказати, щоби це все не було правдою. Це була стопроцентова правда, але тільки однобічна [illegible] сама школа істориків якнайбільше старанно закривала такі самі події із насильницького панування Московщини над Україною, а до великих розмірів роздмухувала це, що лучило українців з Москвою. Досліди „западно-русских істориків" були подумані та переведені на широкі розміри та вони мали навіть вплив на старших українських істориків. Вони зогиджували все, що український нарід сам витворив та що його відсепаровувало від москалів. Їх твором був до недавна досить поширений погляд навіть серед українців, що церковна унія це твір поляків, хоч поляки східну форму католицтва поборювали так само як православія, а унію тільки там попирали, де вона приняла характер польський тай її все вважали тільки переходовою формою до „правдивого католицтва" себто латино-польського.

Западно-русска школа істориків за царату робила зовсім ту саму роботу, що її нині роблять комуністи українського роду на службі Москви. Товариш Корнійчук дуже твердими словами у своїй недавній мові, що відкрила йому браму до посту віцекомісаря заграничних справ, підкреслив чорні сторінки польського панування на Західній Україні впродовж останних двацять літ. Чи сказав він неправду? Ні, сказав правду, під якою підписавсяб теж кожний західний українець. Та не сказав цілої правди, бо замовчав про ще більше насильницьке панування московських большевиків над Україною. Це теж один із прикладів, як чужинці-москалі — формували та формують опінію українського народу та затемнюють правдиві горизонти. Так було за царату, так є і нині.

Але ще більший ніж серед українців є брак зрозуміння теперішнього положення польського та українського народу серед поляків. Так само як москалі, теж і поляки сильно ріжняться своєю духовістю від українців. У противенстві до москалів поляки є народом свободолюбним; вони є теж народом глибоко патріотичним. Наївністю є думати, що поляка моглаб вдоволити яканебудь, хочби найкраща розвязка економічного життя без волі, без власної держави. Одначе, не зважаючи на свою свободолюбність поляки не є демократами; вони, подібно як мадяри, є народом зі шляхоцькою ідеольоґією. Тому цілою душею сидять у своїй історії в добі шляхецької речипосполитої, що давала свободу тільки для шляхти, а не для маси. Рівного права для всіх — поляки ніколи не признавали теж у відношенню до інших народів, в першу чергу до українського народу, над яким панували кілько соток літ. Він для них і нині так як не істнувавби на свою власну шкоду.

У цілому світі пережилася шляхетчина, маси, а не шляхоцька верхівка прийшли до голосу. Льоґічним висновком цього є справедлива демократія, де рішає більшість народу. Це для поляків неприступне. І то не тільки для польського шляхтича чи націоналіста-інтелігента, але так само і для польського соціяліста.

Теперішний лідер польських соціялістів у лондонській Раді Народовій Щирек, шишка у львівській міській адміністрації за Польщі, вважав зовсім справедливим, щоби 60 тисяч (біля 20%) українців міста Львова не мали ані одного радного у львівській міській раді. Значить, думає не інакше, як зоольоґічний ненависник українського народу, голова лондонської Ради Народової, вшехполяк проф. Ґрабскі. І ніхто другий, але товариш Щирка, соціяліст Гавзнер, розпочав на чолі польських залізничників у Львові боротьбу проти укра-[illegible] уряду, себто проти [illegible] репрезентував подавляючу більшість населення. Таких самих поглядів був теж і польський хлоп-кольоніст та його духовий лідер Вітос. Шляхоцька ідеольоґія сперед трьох соток літ так основно опановує польську духовість, що польський нарід все переконаний про якусь свою культурну місію на українських землях, хоч саме життя аж кричить, що така місія неможлива та тільки роздражнює українського сусіда без реальних успіхів для себе.

Ось тому і не диво, що навіть у нинішнім прямо жахливім положенню, в якому найшовся польський нарід — з одного боку безпардонне винищування поляків німцями, загроза для найдорощих місць для кожного поляка, колиски їх державности, Ґнезна та Познаня, з другого боку загроза від московської потуги, годі й нині почути в українській справі справедливий голос з польського боку. Проводови польського народу, принайменше на еміґрації, все ще видається, що станеться якесь чудо, що Росія добровільно, як в Андрусові 1667 року, поділиться з ними Україною. Не рахуються при тому навіть з тою реальною дійсністю, що Польща нині жертва насилля, під колесами історії, слабонька сила, а не все ще таки доволі сильна держава, якою була навіть по Хмельниччині в половині 17-го століття. Знов Росія нинішна, це не московське царство Олексія Михайловича тогож часу! Польща все ще мріє про захоплення Західної України та про новий етап національної боротьби, очевидно без результату. Таке духове наставлення західного сусіда українського народу в Европі закриває перед ним правдиві горизонти та одиноку можливість для майбутної Польщі — стати на справедливій засаді американської демократії, шукати згоди, а то й найстислішої співпраці з українським народом та зі своїми сусідами білорусинами і литовцями, та у спільнім союзі найти розвязку не тільки стабілізації східної Европи, але теж охорони Польщі та економічних можливостей для польського народу, надто згущеного на не надто багатій польській території.

(Кінець буде).

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

70)

— Прошу ясної пані, єгомость досі ніколи вночи не падали з ліжка. Вони сплять спокійно. Та й об що тут таке могли вдаритися? — неосторожно вмішався Гадина.

— І що ти тут мішаєшся? — офуркнулася пані Олімпія. — Чого тебе тут потрібно? Волиш іти до своєї роботи, ніж тут очи витріщувати та дурниці говорити!

— Та я так лишень... я нічого, — пробулькотів Гадина, змішаний не стільки словами, скільки громовим поглядом, яким кинула на нього пані Олімпія і котрий він добре знав. Для того, не гаючись довше і заспокоївши свою цікавість, він вийшов з покою, взяв косу, що стояла сперта об стіну знадвору, і, обійшовши хвірткою через сад до огородця перед вікном офіцини, принявся завзято викошувати високий бурян, що заповнював той огородець зеленню, цвітами та запахом свіжої ростинности.

В покою тим часом служниці поралися коло о. Нестора. Пані Олімпія, раз підхопивши думку про те, що о. Нестор, чи то в неспокійному сні, чи в якійнебудь слабости кидаючись на ліжку, випав з ліжка вниз головою і вдарився об щось тверде, хоч би об деревяну ніжку ліжка або об „хлопця" до ззування чобіт, держалась тої думки твердо, повторяла її на ріжні лади, немов би старалася вмовити в себе і в усіх окружаючих певність і віру, що саме так, а не інакше воно сталося, а інакше й бути не могло. А скоро так було, пригода тратила всякий сензаційний, кримінальний характер, ставалася звичайним нещасливим випадком, в котрому ніхто не винен, із котрим нема що й носитися. Цей погляд силою мимовільної суґестії швидко вділився не тільки Гапці й Парасці, але навіть недовірливому садівникови, котрий якийсь час іще щось воркотів, пильно придивлявся то до кантів ніжки, то до „хлопця", об котрий о. Нестор звичайно ззував зі себе чоботи без ніякої чужої помочи, і остаточно напівпереконаний, здвиґнув плечима й похитав головою.

— Га, та, може, воно й так було. Або я можу знати? Коли ясна пані кажуть, що це вже не перший раз він так спадає з ліжка...

— Авжеж, авжеж! Я це найліпше знаю, бо звичайно рано заходжу до нього. Він сам мені не раз це говорив! — поспішно мовила пані.

— Та то так! За випадок не тяжко, а ще такому старому чоловікови. А в покою, кажуть ясна пані, нічого не бракує? Не видно, щоб тут хто що господарював?

— Адже самі бачите, що все в порядку. Шафи позамикані, комода заперта. Якби злодії були, то, певно, не такуб замішанину лишили. Шукалиб грошей, ну, а знаєте, як чужі люди грошей шукають, та ще вночи, то не дуже про те дбають, щоб усе в порядку лишити.

— Та то правда, — мовив садівник, чимраз сильніше переконуючись про правду слів пані Олімпії. — Тільки ось що, прошу ясної пані. Як ми сюди прийшли, то двері були поотворювані.

— Як то поотворювані? — здивувалась пані Олімпія.

— Гадина сказав, — смішалася в розмову Параска, — що, забираючись косити траву в городці, посмотрив оці сінешні двері. Так якось припадком посмотрив, двері незамкнені. Отворив їх, заглянув до сіней, а двері до передпокою й до покою єгомостя обоє наростіж повідчинювані. „Відразу", — каже, — „мене переполох обгорнув, бо о. Нестор звичайно дуже старанно на ніч замикався".

— Ну, ну, ну! Замикався! Це вже він бреше! Часом замикався, то правда. Але часом... звичайно, старий, слабовитий, непамятливий, та й забуде замкнути. Чи раз я сама заставала рано двері його передпокою незамкнені, хоч він іще спав!

— Я також пару разів заставала двері незамкнені! — підтвердила Гапка, все ще пораючись коло о. Нестора, котрий, помимо всяких старань, не приходив до себе, а тільки стогнав і важко дихав.

— Ну, дівчата, — мовила пані Олімпія, — треба конче щось робити з ним! Гей, дядьку! Поможіть нам підняти його та покласти на ліжко! Не можнаж хворого так лишити на підлозі.

— А я думаю, прошу ясної пані, чи не добре булоб змити йому груди й плечі зимною водою, може, так борше прийшов би до себе! — мовила Гапка.

— Добре, добре! Ну-ко, піддержіть його! Здіймайте з нього оту сорочку! Так! Ось вода!

(Дальше буде).

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧИ МОЖЛИВА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА?

Таке питання ставиться в голоси читачів, що появився в часописі „Свобода" 17. березня цього року за підписом „о. А. У."

Перечитавши це, можу сказати також, що справді, в таких обставинах нашого життя, як тепер є української держави може й не буде,, бо ми самі,, американські українці не хочемо доложити праці, щоби вивести українську державну справу перед Світовий Трибунал Справедливости.

Нарікання на нарід не принесе користи. Тут в Америці по першій світовій заверусі казали нам: приготовляйтеся до нових подій, бо прийде час, що ми тут можемо більше зробити, як в Україні, де всякий приступ до виявлення народньої волі є замкнений ворогами, де вороги нищать те свідоме громадянство, що поставалоб до боротьби проти наїздників. А чи так було? Історія нас вчить, що найбільше причинилися до упадку української держави провідні кола, що не могли межи собою погодитися. Всі хотіли бути першими, на чолі держави, а працювати для скріплення й обєднання її не було кому. Так мені здається. І не час нарікати на нарід, що він винен, бо відомо нам з історії, що Богдан Хмельницький був Великий Гетьман і нарід стояв при ньому, а його армія не була силувана до боїв проти ворога України, а рвалася сама до бою! А то була вона з того хлопа і селянина, котрий не міг довше терпіти людського ярма і пішов проливати свою кров за волю.

Візьмім під увагу часи Тараса Шевченка, коли український нарід стогнав в проклятій панщині. Чи міг тоді нарід багато помогти Шевченкови? І чи [illegible] зневірявся Шевченко щодо цього народу? Ні. Він далі кликав його до боротьби за вільне життя.

Відійшов Великий Пророк на вічний спочинок, та його кличі не пішли надармо, а принесли промінь нового життя: Прийшли такі нові народні працьовники як Іван Франко, що скріпили кличі до боротьби за визволення. А як нарід не відгукнувся зараз, то чому? Теж і тому, що по наших церквах, що в ті часи були по селах одинокими національними осередками, що стягали масу нашого народу до себе, українські селяни не чули заклику до народньої праці, а лише заклики, щоби владі коритись. Навіть самі провідники народу соромилися часто говорити до свого народу його рідною мовою... Таке воно було. І це заважувало. Кажеться, що український нарід запроторив своїх провідників невчасно в могилу. Може й так, але їхня наука не пішла надармо, бож повстав великий зрив цього народу до боротьби за визволення. І міліонові жертви зложили українці на тій землі, щоби засвідчити свою любов до волі. Чи це великий здобуток? І чи інакше бувало теж в інших народів?

Нарікання на гірку долю інтелігенції, це дуже несмачна справа. Але чи не треба знайти корінь лиха? Таж нас вчили про заплату на другім світі! І то вчили інтеліґенти.

Треба їм розібрати, чому інтелігенція немає впливу на маси. То її вина. Не бере належної участи в життю з народом. Не хоче ходити до церкви, а як на велику просьбу виголосить відчит, за який не виплескають добре, то вже ніби нема пошани. Вона не може знести критики. От пішов наш інтеліґент і оженився так, що й діти нехрещені ходять і пропав для нашого народу. А священики наші? Скільки їх є? І скільки разів міняли своїх владик? Чи і тут нарід винен? Чи може бачили в нинішніх часах, щоби дві або три громади зробили народне свято разом? Чи і тут нарід винен?

Або щодо нашого теперішнього розбиття в Америці, що нема кому слово сказати, яку несправедливість діють вороги українському народови. І тут бачимо, що наші провідні люди не можуть погодитися межи собою. Була у нас організація під іменем „Обєднання", котра робила велику працю і репрезентувала наш нарід. Однак, видно, що не була вона до вподоби одиницям, котрі добра для загальної справи ніколи не робили і не зроблять. Щож ліпшого поставили ми замісць Обєднання? Тепер ми повинні зробити те, чого вимагає наш нарід, а що є начасі, а то стати в обороні українського народу. Я ніде не читав, щоб Обєднання Українських Організацій розвязалося. Тому хай наложений на нього обовязок виповнить, а як ні, нехай скличе Зїзд, який створить авторитетне тіло, що наш нарід репрезентувалоб і боронилоб українську справу.

Степан Коцюба,
Сейнт Пол, Мінн.

В СПРАВІ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ І БІБЛІОТЕКИ В СТЕМФОРД.

Тому 100 літ Тарас Шевченко, вже як артист-маляр, поїхав в Україну, щоби звідати Київщину, Чернигівщину, а навіть остров Хортицю на Дніпрі, де була колись Запорозька Січ. Хотів малювати українську старовину і шукав за нею, щоб її передати грядучим поколінням української нації.

В тім часі не було ще українських музеїв. Як були які збірки минулої слави України, так їх забрали вороги українського народу, москалі й поляки, щоби представити їх як здобутки своєї культури і памятки своєї історії.

Щойно Наукове Товариство імені Шевченка у Львові, основане 1873-го року заходами Панька Куліша і грішми добродіїв з Великої України Єлисавети Милорадович, Евгена Чикаленка, Василя Симиренка та інших, зачало перше, як українська інституція, збирати книги й памятки українські.

Перед першою світовою війною, Митрополит Шептицький оснував Український Національний Музей у Львові, який був присвячений виключно українській старовині. Богдан Лепкий писав про нього: „Національний Музей збірає й рятує від загибелі памятники нашої культури, образи, різби, тканини, одежу, книги, грамоти, гетьманські універсали, документи й рукописи".

Після світової війни, українські політичні еміґранти основали Музей Визвольної Боротьби України у Празі, і Бібліотеку імені Семена Петлюри в Парижі.

На американськім континенті Владика Кир Константин Богачевський збудував Український Музей і Бібліотеку у Стемфорді а тепер закликає ввесь наш загал до помочі книгами, зразками мистецтва і грішми, щоб їх розбудувати у великі народні установи.

Українська еміграція в Америці вже доходить до 80 літ. По ній слід загине, як не будуть зорганізовані такі установи як Музей та Бібліотека. Ми всі причинились до нашого життя в Америці, але труд наш міг би пропасти, якби не осталося памяток, захованих і бережених в Українськім Музею в Стемфорді.

Піддержім акцію Владики Константина. Памятаймо, що музеї передають історію народів. Колиб не музеї церковні й монастирські, ми сьогодні не малиб славного Літопису Нестора, що описує історію України від 860-го року, ми не малиб славного „Слова о Полку Ігоря" з 1186-го року.

Навіть славний музей і бібліотека у Ватикані, які існують понад 500 літ, славний музей Лювр в Парижі, що існує 700 літ, а також Британський Музей в Лондоні, що існує близько 200 років, мають цінні документи з історії України.

Крайна пора, щоб і українці самі збірали документи й книжки про своє минуле теж і тут, на американській землі. Це є наш обовязок і привилей допомогти Українському Музеєві й Бібліотеці, щоб там схоронились памятки й документи наших поколінь в Америці. Зробім ще тепер, підчас Кампанії цих важних для нас установ.

Моє слово є звернене до всіх українців-патріотів. А як членка Союза Українок Америки, звертаюся ще особливо до членок і відділів Союзу Українок Америки, щоби згідно з програмою нашої культурно-освітної організації помогти доброму ділу і піддержали акцію Українського Музею і Бібліотеки в Стемфорді, Конн.

Всі памятки прошу висилати просто до Музею у Стемфорді, Конн. а гроші-пожертви на адресу:

Bishop's Chancery
815 North Franklin Street,
Philadelphia, Pa.

Я вірю, що моє слово не буде ,голосом вопіющого во пустині".

Олена Лотоцька,
Апер Дарбі, Па.

З ТОРЖЕСТВА В 25-ЛІТНІ РОКОВИНИ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ЛИТВИ

Дня 16. лютого відбулося таке торжество в Шікаґо, а по святі ґубернатор стейту Ілиной запросив п. Антанаса Сметону та деяких визначних литовців до Спринґфилд, Іл., де знято ту фотоґрафію, на якій бачимо сидячих (зліва направо): литовського консуля П. Давгзвардиса, президента Литви Антанаса Сметону і ґубернатора ілинойського стейту Двайта Г. Ґріна. Ті, то стоять, це самі визначні литовські діячі.

АБСЕНТИЗМ І ЖІНКИ

Перший розгляд питання абсентизму в фабриках Ґенеральної Моторової Компанії в Дітройті відкрив, що абсентизм на короткий час серед жінок є 60% вищий, ніж абсентизм серед мужчин.

Під абсентизмом на короткий час розуміється не приходження до роботи не довше, ніж на тиждень. Таке окреслення абсентизму на короткий час очевидно виключає важку недугу, бо хто хорий поважно, той певно не прийде до роботи довше.

Коли ґазетярі питалися урядника, що має нагляд над найманням робітників у згаданих фабриках, яка причина цього явища, він сказав відкрито, що він не знає. Він сумнівається навіть, чи взагалі хтонебудь це знає.

„Все що ми знаємо", говорив він, „то це, що такий стан існує. Ми знаємо теж, що робітники й робітниці однаково приписують своє неявлення на роботу недузі, одначе наші розсліди доказують, що це є неправда. Ми бачимо, що в понеділок не приходить до роботи багато більше робітників, ніж в інші дні. Так само не приходять вони до роботи в суботу, якщо робітникам дається заплату перед суботою".

Цей урядник заявив, що Ґенеральна Моторова Компанія, побачивши зріст неприявности при праці й почувши виправдання неприявних, що цьому винувата недуга, став допитуватися уряду здоровля, чи нема в місті якоїсь пошести. Уряд здоровля заперечив. Заряд фабрик питався зарядів інших фабрик і ці потвердили подібні досвіди зо своїми робітниками й робітницями.

Бюро Ґенеральної Моторової Компанії, що має нагляд над найманням людей до роботи, каже, що розсліди абсентизму відкрили ще такі факти:

Абсентизм є вищий серед замужних жінок, ніж серед незамужних. Серед замужних абсентизм тим менший, чим більше осіб залежить щодо свого удержання від даної жінки.

Абсентизму допускається розмірно невелика ґрупа робітниць. У фабриках Ґенеральної Моторової Кампанії, мовлячи, абсентизм жінок сконцентрований серед 10 процентів, себто одної десятої, усіх робітниць. З цього можна би зробити висновок, що абсентизм звязаний з робітничою дисципліною людини.

Абсентизм серед жінок багато вищий літною порою, ніж зимовою. За минулі зимові місяці він спадав, а тепер починає знову зростати.

Великий вплив на абсентизм має загальний ринок праці й економічні умовини. Розслід показує, що високі заплати й неприходження до праці часто йдуть рука об руку. Зате абсентизм сильно спадає в фабриках, що не платять робітникам за дні, в котрих вони не працюють.

Директор відділу „персоналу" Ґенеральної Моторової Компанії вважає справу абсентизму незвичайно важною. На його думку, вона навіть важніша, як це звичайно думається, бо абсентизм сконцентрований у тих фабриках, котрих продукція є найбільше потрібна. Ці фабрики працюють через цілу добу і зарібки робітників у них є вищі. В них попит за робітниками вищий, а конкуренція робітників за роботи нижча. Словом, робітник не потребує дуже журитися за втрату роботи.

Найкраще приходять робітники й робітниці на роботу в таких фабриках, у котрих вони працюють тільки частину часу. В таких фабриках робітники й робітниці сильно потребують зарібку.

Як видно зо самих слів директора, він дивиться на справу передовсім зо становища заряду.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Запитуючий з Бінґемптон, Н. Й. — Так, німці страшно знищити Україну і далі її нищать. Але за це гірко відпокутують. Та чи це має спиняти нас не добачувати теж й інших нищителів України? Українському народови треба позбутись німців, але теж треба не допускати, щоби по визволенню з німецького ярма не попасти під тих, що його „пацифікували" чи міліонами голодом мордували.

Гемтримк, Міш. — У списі жертводавців на фонд УЗХ, від. 34. пропущено жертву Відділу 5. СУА на суму $10, яку треба додати до спису.

М. В., Рачестер, Н. Й. — „Нешенеліті" означає „державну приналежність". Як уряд вважає, що те місце, де Ви вродились, означає для нього далі Польщу, то впишуть Вам Польщу як Вашу попередну державну приналежність. Це не має нічого спільного з національністю. Це формальна справа, що багато наших людей на це нарікає і каже, що якто може бути, щоб тут називали „Польщею" ту українську землю, на якій вони родилися. Але ми на те не порадимо.

І. Г. — Ґазету дістали і її використаємо. Дякуємо.

Член УНС, Канада. — Допис про п. П. З. був підписаний і та людина, що це написала, сама з Канади. У всякому випадку, коли хочеться щось вияснювати, то в такому випадку треба дати свій підпис. Інакше годі.

The Greatest Mother in the World

RED CROSS WAR FUND
MARCH ~ 1943

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Прохаємо читачів „Свободи", що змінюють свою адресу, виповнити оцей блянкет, подаючи доконче с т а р у й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати його в листі з 10 ц. поштовими значками до адміністрації „Свободи".

Число відділу ______________________

Імя й назвище ______________________

Стара адреса ______________________

Нова адреса ______________________

ФІЛЯДЕЛЬФІЯВ ПА.!

Ми, нижче підписані, просимо Відділових Урядників прийти на

ОКРУЖНІ ЗБОРИ

— : що відбудуться : —

В ЧЕТВЕР, 8. КВІТНЯ (APRIL 8, 1943)

В УКРАЇНСЬКІЙ ГАЛИ, 847 N. FRANKLIN ST.

точно в годині 7:30 ввечір.

Важна справа вимагає щоб на збори прийшли предсідники, секретарі і касієри та делегати 20-тої конвенції У. Н. Союзу відділів 35, 45, 62, 83, 105, 163, 239, 268, 324, 339, 375, 395, 442.

На зборах буде приявний **організатор Антін Маланчук** і здасть справоздання з Філядельфійського Округа.

ЗА УРЯД ОКРУГА:

Д-р В. Ґалан, предс. **С. Чорномаз,** кас. **С. Слободян,** секр.

МИХАЙЛО СКОРОБОГАЧ, артист і диріґент Вокального Ансамблю.

Михайло Скоробогач

— : ставить для : —

Українського Запомогового Тов. „ДНІСТЕР"

361. Відділу Українського Народного Союзу

ДРАМУ В 4-рьох ДІЯХ М. СТАРИЦЬКОГО

„ЦИГАНКА АЗА"

ДВА ДНІ:

в Суботу, 10-го, в Неділю, 11-го Квітня 1943 року

Two days: Sat., April 10, Sun., April 11, 1943

БЕРУТЬ УЧАСТЬ: **Люба Ковальська, Маруся Л. Скоробогач, М. Міліна, Михайло Скоробогач, Петро Чорнюк, Ярослав Мірус, Андрій Дубас, Михайло Перчишин, Стефан Ковальчук, Василь Ґельнер** та інші.

Орхестра ЙОСИФА СНІГУРА. **Костюми Ф. БРАЖНИКА**

Режисура і Вокальний Ансамбль: МИХАЙЛО СКОРОБОГАЧ.

В ЦЕРКОВНІЙ ЗАЛІ, 217-219 E. 6th St., NEW YORK CITY

Початок: **В СУБОТУ 7:30 вечером** / **В НЕДІЛЮ 6:30 вечером** **Вступ:** **$1.00, 75 ц. і 50 ц. PLUS TAX**

Жіноча Сторінка

Жінки Домагаються Рівних Прав

Досягни американського жіноцтва у ділянці політичних прав — це дороговказ для цього, куди підуть стремління і амбіції жінки-громадянки інших народів, коли вони будуть мати нагоду проявляти себе та розвиватися так свобідно, як воно можливо тільки у демократичній системі. Тому як мріємо та змагаємо до цього, щоб у кожному закутку світа царила свобода, щоб наша прадідна земля діждалася волі та правління на взір цього, з якого ми тут в гаразді користаємо — мусимо здавати собі справу з цього, яке місце у цій системі треба буде заняти українській жінці. А воно мусить подабати на це, що його серед свойого громадянства виборола собі американська жінка. Бо тут досягла вона його у найбільш природний та свобідний спосіб: уживаючи для цього вроджених здібностей та легальних доріг зорганізованої діяльности. А дене-будь на світі ці дві речі буде можна жінці получити разом — вона теж стреміти буде до цього, до чого стремить та що вже досягла американська жінка.

Змагання американського жіноцтва до цього, щоби запевнити собі вплив на громадянське життя — слідне на кожному кроці. Нема ділянки праці, до якої жінки не бралися тут у поважний та відповідальний спосіб; нема справи, у якій не забиралиб голосу та не домагалися, щоби з ним рахуватись. Не все воно йде гладко і без перепон. Не все друга половина людського роду здає без спротиву на користь жінок позиції, які від віків вважала своїм надбанням, оправданим фізичною та умовою перевагою над жіночим родом. На наших очах іде боротьба за старшинські ступні для жінок-лікарок, які служать у американській армії, бо кількох мужчин на чолових становищах, від яких залежить рішення, вперто цього права жінкам відмовляють. І коли лікарське звання управнює мужчину до старшинського ступня, таке саме у жінки — на думку цих одиниць — є невистарчальне, хоч її праця для війська може бути використовувана у такий самий спосіб як лікаря-мужчини. А у цьому самому часі жінки, які працюють у воєнним виробництві, майже усюди досягли вже рівної з мужчинами платні — хоч справу цю остаточно теж полагоджують мужчини.

Отже — у ділянці рівноправности та в визнанні повної громадянської вартости американської жінки, все ще находиться хаос. І тому зі сторони американського жіноцтва почався саме тепер енергійна акція у цьому напрямі, щоби справу розвязати раз на все шляхом поправки американської конституції.

Цю поправку вперше подала до конгресу Народна Жіноча Партія ще в 1923 році, але з різних причин вона не приходила під ухвалу законодатних тіл, хоч від цього часу багато разів над нею розводилися та спорили. Поправка звучить, що „Мужчини і жінки матимуть рівні права в Злучених Державах Америки і усюди, де простягається американська юрисдикція". Був час, що противилися цій поправці теж деякі кола зорганізованого жіноцтва з цьої причини, що вона позбавлялаб жінок цих прилілеїв, які легіслятури поодиноких стейтів їм признавали, як пр. в ділянці аліментів, охорони материнства, і т. п.

Тепер ця поправка находиться знова в правничих комісіях обох законодатних тіл і заповідають, що буде прихильно полагоджена. З опінії про неї зі сторони визначних американських жінок хочу подати цю, яку висказує Перля Бак, авторка відзначена нагородою Нобля та великий моральний авторитет серед свойого громадянства. Пише вона таке:

„Я вповні оцінюю значіння такої поправки. Правда, що жінкам треба окремої охорони не тому, що вони є певним родом індивідуальностей, але тому, що вони є матерями дітей. Бо в інтересі народу лежить, щоби родилися сильні і здорові діти, і треба зробити усе, щоби жінки могли виконувати свою працю, а при цьому родити здорових дітей. Але це мож зробити у такий спосіб, як повстають усі інші захоронюючі закони. До цього, багато жінок взагалі не є матерями і вони мусять терпіти ізза недостачі законної рівноправности, не користаючи з материнських привілеїв. А навіть мами не родять та виховують дітей ціле життя. Властивий час призначений на це, є зглядно короткий у життю жінки, і навіть, як вона посвятить дітям кількнайцять літ — все ще лишається багато літ, у яких вона може жити та працювати як індивідуум. Я думаю, що нема таких привилеїв для жінки, які потрапилиб надолужити її приниження, що випливає зі суспільної нерівности. Нарід мусить признати вартість жінки не як дорогої а слабої приналежности, але як людської істоти, призначеної для цього, щоби нарівні з мужчиною формувати усі ділянки народнього життя".

Так звані „привилеї" в ділянці зарібкової праці, якими до цього часу користуються жінки, це після стейтових законів заборона працювати нічю в промислі, окремі вимоги щодо гигієни приміщення, відпустки на час злогів, і т. п. Ріжняться між собою у поодиноких стейтах — у одних більші, у других незначні. Але усюди платять за них жінки нижчою ставкою зарібітньої платні та замкненням або обмеженням до вищих і краще платних становищ. А такі „привилеї" для жінок дають здебільша лиш там, де працю цього самого роду виконують мужчини: пр. жінкам не можна працювати у ночі у цих родах вирібництва, де вона є добре платною і на нічну „шихту" найдеться для неї мужчина-робітник. Але нема закону, який забороняв би жінці-помивачці чистити нічю офісові приміщення чи промислові будинки; ніхто не журиться, чи нічна праця шпитальної піклунки, або телефонічної оперейторки відповідає кволому та потребуючому охорони жіночому родови. Попросто — цеї праці за таку ціну мужчина не виконував би і так, тому не треба закону, чи „привилею", який до неї замикав би жінкам дорогу.

Отже при ближчім розгляді більших таких законних уступок на користь жіноцтва — головно у ділянці зарібкової праці — показується нічим іншим лиш замаскованим способом як позбутися жіночої конкуренції. Коли праця вимагає більшого знання чи більших вроджених здібностей, так, що з ними жінка моглаб досягти провідного становища чи кращої матеріяльної винагороди — там стає на дорозі якийсь припис, що робить з неї „слабу істоту", яка потребує печаливої охорони і не дає їй змоги досягти цього, що їй належалося би, як би була мужчиною.

З таким станом саме тепер не лиш жіноцтво, але подавляюча більшість цілої американської суспільности хоче раз на все покінчити. „Не хочемо привилеїв, а жадаємо рівних прав" — так кажуть американські жінки. А ці, що ухвалюють закони знають, що ось тепер найгодніший, а то й останний час, щоби це зробити. Бо коли Америка хоче перебудови цілого світа на свобідних рівних законах для всіх — мусить перші за все ці закони мати у себе дома. Ухвалена поправка до американської конституції про повне зрівнання жіноцтва у державі — це буде кінцевий і найбільший досяг зорганізованого жіночого руху в Америці.

Клявдія Олесницька.

For a Better Day
U.S. WAR BONDS

A pumping station is wrecked by explosives. It was being used by the Nazis to keep the mines free from water. The unwilling workers were mining ore for German war production, factories, locomotives, river boats. Now the mines will be idle for months.

Six shots are heard from the public square. Tomorrow there will be six new graves in the village churchyard; six homes have been ruined—homes that once were as happy as yours.

Keep your homeland free from conquering spoilers.

Work every day and buy War Bonds every pay day.

WSS 741K — U. S. Treasury Dept.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Вільних Козаків, від. 316, відбудуться в четвер, 8. квітня, в Нар. Домі, 831 Джозеф Евеню, в годині 8. ввечір. Просимо всіх членів прийти на означений час. — П. Ковтун, гол.; Д. Скорохода, кас.; В. Іванців, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 146, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 11. квітня, в год. 1:30 пополудні, в Укр. Роб. Домі при Карпендер ул. Просимо членів бути приявними на цих зборах. Старайтеся привести своїх знайомих, котрі ще не належать до У. Н. Союзу, а ми їх запишемо в члени нашої організації. — Н. Андрушків, секр.

МОНЕСЕН, ПА. — Повідомляємо, що місячні збори Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 338, відбудуться в неділю, 11. квітня, в годині 2-гій по обіді, в Українській Гали на 2-гій вулиці 213 Скунмекер Евеню. Просимо всіх членів прийти на збори, а довгуючих членів просимо вирівнати свої залеглости. — За уряд: Ілько Фаль, предс.; Афтан Чайка, кас.; Микола Куць, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Братство св. Юрія, від. 379, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться 11. квітня при Оклей і Райс ул. Просимо членів прийти конечно на ці збори, бо маємо дуже важні справи до вирішення. — За уряд: Гр. Бобик, предс.; Максим Фединський, кас.; Василь Пилипів, секр.

ТАМАСТОН, КОНН. — Товариство Українська Січ, від. 421, повідомляє членів, що збори відбудуться в суботу, 10. квітня, в 8. годині ввечір, в Українській Гали на Проспект улиці. Просимо всіх членів прийти на ці збори. — За уяд: А. Береза, предс.; М. Шипінка, кас.; П. Чеснік, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Збори 204. відділу відбудуться в суботу, 10. квітня, в год. 8:15 ввечір, в галі укр. прав. громади, 334 Іст 14. вулиця. Останний раз напоминаємо тих членів, котрі затягають з плаченням вкладок, щоби платили на час, бо в теперішних часах це можна зробити. Безробіття більше нема на оправдання. Для тих членів, котрі не можуть бути приявними на місячних зборах, секретар відділу що суботи в місяці, для їх вигоди, відбирає вкладки в галі місячних зборів від 7-ої до 9-ої год. ввечір. Ті члени, що не придержуться повищих правил, будуть безоглядно суспендовані. — Уряд 204 відділу У. Н. С.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Тов. Мир, від. 324, повідомляє, що збори відбудуться в суботу, 10. квітня, в 8. год. ввечір, в домі Укр. Громади при 23-тій і Брави. Просимо не відкладати з вкладками, бо це утруднює нам працю. — О. Горохівський, пр.; П. Максимович, кас.; М. Туркот, секр.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. — Збори Тов. Згода, від. 294, відбудуться в суботу, 10. квітня, в год. 8. ввечір, в гали де все. Просимо членів прийти на означений час, бо маємо багато справ до полагодження, яких уряд сам не може вирішити. Довгуючих членів взиваємо заплатити свої вкладки, щоб не бути суспендованим. — І. Король, предс.; Д. Гуменюк, кас.; Я. Салій, секр.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

По короткій недузі помер у 73 році життя

ПЕТРО ХАБУРСЬКИЙ,

член від. 372 У. Н. Союзу в Old Raritan Road, Plainfield, N. J.

Покійний походив із села Бабохів, повіт Рогатин, Галичина. Вступив до У. Н. Союзу в 1924 р. Похорон відбувся в суботу, 3. квітня, з церкви Пресв. Богородиці в Савт Плейнфілд. — В. Й. П.!

Йосиф Ярема, секр.

Д-Р С. ЧЕРНОВ

- Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра.
- Аналіза крови для подружого свідоцтва.
- Гемороїди й желяки лікується без операції.

223 SECOND AVE., cor. 14th ST., NEW YORK CITY. Room 14.
GRamercy 7-7697
Офісові години: 10—8; неділя 11—2.
Жінка-доктор до обслуги.
X & Флюроскоп.—Екзамінація $2.00

ДАРОМ вишлемо кожному зразок (SAMPLE) Карпатського Чаю з найліпшого гірського зілля, на недомагання жолудка, печінки і нирок. Велика пачка коштує 50¢.

- ГРУДНЕ ЗІЛЛЯ, природне средство припоручають тим, що терплять на впертий кашель, біль горла і задуху. Пачка коштує 50¢.
- ЗІЛЛЯ НА БОЛЮЧІ НОГИ. Дуже помічне. Як його уживати, надруковано на баксі. Велика пачка 50¢.
- МІШАНІ КОРІННЯ, на нестравність, брак апетиту, корчі. Добре також на запах до горівки. Пачка 50¢.

Хто купить 4 пачки нараз вище згаданого зілля за $2.00, дістане одну пачку даром.

Маємо всякі лічничі зілля, листя, цвіт, кору, ягоди, коріння, ладан, живицю і т. д. Продаємо гуртом і детально. Для шторників і продавців відповідний опуст. Замовлення посилайте на адресу:

UKRAINIAN BAZAAR, 170 E. 4th St., New York, N. Y.

ДІСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ

ПОТРІБНО ДІВЧАТ

у віці 16 і вище. Чистенька і легенька праця. Сприятливі услівя. Добра платня на початок. Досвід не потрібний. 65-7

WALLER EMBROIDERY CO.
545 — 38th St., Union City, N. J.

ПОТРІБНО ФАБРИЧНИХ РОБІТНИКІВ, постійна праця. Початкова платня 60 ц. на годину. Півтора часу за овертайм. Пересічний тижневий зарібок около $33.00.

BRIKTEX MFG CO.
Jacobus Ave.—Tompkins Terminal, South Kearney, N. J.

Телефонуйте за інформацією і дороговказом до фабрики, або спеціяльним назначенням стрічи.
Tel. MArket 2-7786.

ФАРМИ НА ПРОДАЖ

НА ПРОДАЖ 14-АКРОВА ФАРМА. Дім з 6 кімнат, гарадж, барна ікурники, 1 корова, 1 кінь, 1 безрога і кури. Всі фармерські машини, 2 керниці, земля добра і урожайна. Пишіть в англійській мові до: 63-5

KUZMA SUSECK,
Box 12, Central Village, Conn.

ПОШУКУВАННЯ ОСІБ

ПОШУКУЮ МИХАЙЛА БАТЮКА, котрий давніше працював у майнах Бентлейвіл, Па., і Витней, Па. Його сестра, котрої двох синів пішли до американської армії, а вона сама є хвора, хотіла би брата бачити. Хто про нього знає, або він самий, хай зголоситься на адресу:

JOHN FALIBOTA
208 ELEM ST., MONESSEN, PA.

ПРИБОРИ ДО КРАШЕННЯ ПИСАНОК

Фарба в порошку зі старого краю

Всім (8) красок: червона ясна, червона темна, жовта, помаранчева, зелена ясна, зелена темна, синя і чорна. Ціна за 8 красок $1.00. Віск пчільний і Кистка до писання 25 ц. Краєвий шафран 25 ц.

ВЕЛИКОДНІ КАРТКИ „Христос Воскрес" в формі книжечок з віршами, ціна за дозин 60 ц., 50 карток $1.75, 100 карток $3.00. Зелене листя до роблення паперових квіток, трос коштує $1.00. Квіти паперові, Рожі до прикраси церкви, престола і хати, дозин $1.50. 50,-

Замовлення посилайте до:
UKRAINIAN BAZAAR,
170 E. 4th ST., NEW YORK, N. Y.

$150.00 і вище ЦІЛИЙ ПОХОРОН
ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЦІ
KANAI KAIN
FUNERAL HOME
433 STATE STREET,
PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646

МИРОН ЛИТВИН І СИН
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга щира і чесна
383 Morris Avenue,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребами по ціні так низькій як $150.
ОБСЛУГА НАЙКРАЩА.
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as $150.
Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ Й ОКОЛИЦЮ
МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Занимаєсь похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і околицях
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 Prospect Avenue,
(cor. E. 155 St.)
BRONX, N. Y.
Tel.: MElrose 5-6577

ВЕЛИКОДНІ КАРТКИ

Гарні картки в книжковій формі з віршами і з ковертами, ціна: 5 центів одна.

Уживайте купон, котрий тут подаємо:

Прошу мені прислати ____ карток книжкових, на що залучаю $____

Називще ____

Число і улиця ____

Місцевість і стейт ____

На C. O. D. не висилаємо. Належитість можна посилати почтовими марками.

"SVOBODA"
81-83 Grand St. (P. O. Box 346) Jersey City, N. J.

ДУМАЙТЕ ПРО ЦІНУ!

Ми не жадаємо від тих, котрі до нас приходять, щоби вони забули про ціну, або не питалися за неї; ми з власної понуки цю справу підносимо.

Як кому на тім залежить, то може переконатися з власного досвіду, що наші ціни є якнайбільш уміркованi; вони є приступні для кожної родини, без уваги на обставини.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON
FUNERAL DIRECTORS
77 Morris St., Jersey City — Phone: BErgen 4-5989
34 E. 25th St., Bayonne — Phone: BAyonne 3-0540

ТАРЗАН, ч. 744. Небезпечне майбутнє.

A HAIL OF SPEARS AND STONE HATCHETS BATTERED THE RAIDERS.

CONFUSED AND TERRIFIED BY THIS UNEXPECTED RESISTANCE, THEY FLED BACK TO THEIR BOAT!

-744-

Distr. by United Feature Syndicate, Inc.

WHEN JAGGER JOINED THEM, SCRAGG SCOWLED: "YOU MADE A FINE MESS OF THINGS!"

"DON'T WORRY," JAGGER ANSWERED; "WE'LL GET THEM YET. I KNOW A SURE WAY!"

Град спис і каміних молотків посипався на рейдерів. Змішані таким несподіваним приняттям, вони стали відступати поспішно до човнів.

Коли Джегер прийшов до них, Скрег насупився на нього: „Ти зробив з цілої справи гарну саламаху".

„Не журись, сказав Джегер, „ми ще їх дістанемо в свої руки! Я маю на це певний спосіб".